

ДО ПРОБЛЕМИ ТОРГІВЛІ НКЗТ, ВУКС,
ЗАКОРДОННИХ ПРЕДСТАВНИЦТВ У 1921–1923 РР.

Стаття присвячена питанням участі України в торгівлі з Польщею, Чехословаччиною, Німеччиною. Аналізуються причини економічного і господарського інтересу до України. Метою статті є дослідження діяльності Наркомату зовнішньої торгівлі, політики московського центру та зв'язків українських торговельних представництв із зарубіжними партнерами. У публікації застосований проблемно-хронологічний метод. Московський центр дозволив УСРР вийти на міжнародну арену і заключати договори з зарубіжними державами, вести з ними політичний і економічний діалог. Україна мала свої дипломатичні представництва в ряді європейських держав, з нею рахувалися їхні уряди.

Ключові слова: митні заклади, виставка, підприємства, транзит, кооперація, сировина.

Оздоровленню економіки сприяла міжнародна торгівля. Історичний досвід торгово-економічних зв'язків України з зарубіжними країнами доводить, що такі взаємини життєво необхідні. Співробітництво між державами розкриває простір для розвитку економіки. Торгівля з зарубіжними країнами є одним із важливих факторів її народногосподарського, громадського й культурного розвитку. Україна з її природними багатствами і промисловістю привертала увагу інших країн. Німеччина, Польща та Чехословаччина проявляли економічний і господарський інтерес до України.

Питання фінансів і торгівлі УСРР досліджувалися економістами та істориками ХХ ст. За останній час опубліковано чимало праць про участь України в міжнародній торгівлі. Увага дослідників концентрується на питаннях української кооперації та малодосліджених проблемах економічного життя. Серед науковців, які займаються такою тематикою, варто відзначити І. Євсеєнко [2], Н. Кривець [4], О. Пиріг [5], М. Журбу [3]. З'явилася наукова розвідка С. Віднянського [1] про особливу зацікавленість Чехословаччини в розвитку торговельних зв'язків з Україною. В статті історика О. Сушка [6] досліджується неп і становлення приватного підприємництва в радянських умовах.

У 1920-х роках перед урядом УСРР відкривалися нові шляхи здійснення торговельних зв'язків. В загальному порядку торгівля проходила через Наркомат зовнішньої торгівлі. В країнах Європи функціонували українські торговельні представництва. В цей період Україна переживала економічну кризу і мала державні борги. Фінансово Україна залежала від московського центру.

Москва проводила централізовану політику і обмежила права України у вирішенні питань про організацію торгівлі. З Москви надійшло поло-

ження про бюджет для УСРР. У документі зазначено, що необхідно врахувати частку для України від загального бюджету. Кожен наркомат зобов'язати розробити додатковий фінансовий план розвитку економіки: «Наркоматам вжити заходи і покрити по бюджету кредити. Усі надходження, що надходять до наркоматів України використати для створення спеціального фонду для потреб уряду» [7, оп. 2, спр. 447, арк. 63].

За даними з Москви передбачаються зміни в організаційній структурі НКЗТ. Планується створити при НКЗТ акціонерне товариство по експорту та імпорту. У звіті від 13 березня 1922 р. за наркоматом зберігається право монополії на ведення зовнішньої торгівлі.

«Всі торговельні функції передати акціонерному товариству експортно-імпортової торгівлі. За основними положеннями статуту товариство має право відкрити свої філії. Закордонні відділення товариства засновуються при представництвах НКЗТ. Товариство працює по директивах. Експортний відділ акціонерного товариства здійснює заготівлю і реалізацію сировини. Акціонерне товариство не володіє правом на торгівлю усіма товарами. Тому головною функцією експортного відділу є ліквідація старих договорів, контроль за виконанням планової заготівлі, конфіскація експортних товарів, заготовлених госпорганом, регламентація всього експорту, розробка питань по організації акціонерних товариств. Імпортний відділ слідкує за виконанням державного імпортного плану» [8, оп. 1, спр. 548, арк. 35 зв.], зазначається в архівному документі.

З Москви надійшло положення про митну політику. В кінці грудня 1922 р. для обстеження прикордонних митних закладів митним відділом УпНКЗТ була направлена під керівництвом т. Макотинського спеціальна комісія: «Комісія виконувала загальне обстеження діяльності

прикордонних митниць, давала інструкції, виявляла існуючу дислокацію митних закладів, вивчала особовий склад. Комісія обстежила діяльність 22 митниць на території Волині, Поділля. Комісія приділила увагу питанню боротьби з контрабандою. Для цього залучені органи влади, військові частини, комнезами. Найбільш поширеним видом експортної контрабанди на польському відтинку була худоба, зерно, мука. Вивозяться метали, цінні художні вироби, предмети народного господарства. Ввозяться галантерея, бакалія, цукор, чай, кокаїн, малоцінні предмети. Значно скоротився ввіз мануфактури через те, що контрабандистам стало не вигідно за накладними витратами конкурувати з російською мануфактурою. За 1921 р. при ввезенні зафіксовано 813 випадків затримки. У більшості випадків затримана мануфактура, хімічні продукти, одяг, валюта, руда, метали» [8, оп. 1, спр. 548, арк. 14].

У зв'язку з розвитком міжнародної торгівлі виникла необхідність придбати нові пакгаузи, ремонтувати і постачати митниці інвентарем та обладнанням, здійснювати пломбування і клеймування товарів.

Протягом січня-лютого 1921 р. створена Надзвичайна комісія по експорту. В одному зі звітів знаходимо дані про обстеження на складах експортної сировини. «Все, що виявлено комісією, перевезено на склади губвідділень. Найближчим часом приступає до роботи комісія по конфіскації експортних товарів під керівництвом т. Артамонова. При експортному відділі створена інспекторська секція, що контролює справи по конфіскації експортних товарів» [8, оп. 1, спр. 548, арк. 35 зв.]. Секцією складені зведення станом на 1 лютого про заброньовані експортні товари на складах губвідділень. До охорони конфіскації у прикордонній зоні було залучено військових.

Питання зовнішньої торгівлі вирішувались у колегії УпНКЗТ: «Для розвитку зовнішнього товарообороту колегія на засіданні 23 лютого 1922 р. постановила доручити торговому відділу та статистичному відділу проводити номенклатуру імпортованих товарів. Звернути увагу на товари, пов'язані із сільським господарством, продовольством» [8, оп. 1, спр. 548, арк. 14]. Україна планувала торгівлю з урахуванням потреб народного господарства. Відповідно визначалась номенклатура товарів. Це підтверджують документи ЦДАВО, що фіксують товари по окремих групах.

У звіті колегії зазначається, що попит на іноземні товари був надзвичайно великим. Тільки відсутність валюти не дозволяла виконати імпортований план. Виникало багато незручностей під час реалізації товарів. «Встановився розпо-

діл між закладами на замовлення товарів Наркоматом внутрішніх справ, Наркоматом охорони здоров'я, Наркомземом, Укрмутом, Укрпостачем» [9, оп. 1, спр. 747, арк. 75], – значиться у документі. Московський центр практикував надання спеціальних кредитів. Виручені кошти осідали переважно в центрі.

У звіті колегії УпНКЗТ від 24 лютого 1922 р. йшлося про участь у торгових виставках, які проходили у Празі та Відні: «Торговому відділу доручено закупити на виставці Українспілки всі експонати потрібних товарів і перенаправити їх на виставку в Прагу, а потім до Відня» [8, оп. 1, спр. 548, арк. 14]. У архіві віднайдено проект угоди з Кримзовнішторгом, НКЗТ про спільну реалізацію експортної сировини. Празька виставка мала важливе економічне і політичне значення. Товарною продукцією Україна впевнено заявила про себе на міжнародній арені.

Оперативна робота проводилася торговими представництвами НКЗТ за кордоном. Вони вирішують ряд організаційних питань: «З візитом до Варшави прибули представники т. Брон з т. Хургіним, де 7 березня 1921 р. відбулась нарада з питань роботи Варшавського представництва» [8, арк. 51 зв.]. Представники узгодили основні принципи роботи та ознайомились з перспективами торгівлі. Варшавське представництво функціонувало з 1921 р. Між УСРР і Польщею належні стосунки не встановлені. Причини коріняться у відсутності торгової угоди, ряді перепон у галузі залізничного сполучення, митної політики. Заважає позиція польських торгово-промислових кіл, які обходять торгівлю з НКЗТ або проводять операції контрабандного характеру.

«Надійшло розпорядження організувати переробку миздри, коров'яку, дубильних екстрактів. У Києві складаються два робочих маршрути експортного товару: 1 вагон кінського волосу, 5 вагонів сукна, 3 вагони пуху і пера, 5 вагонів хмелю, 1 вагон щетини, 1 вагон стружки. Після реалізації цього товару торговому представництву дано завдання закупити на польських ринках необхідні фабрикат» [8, арк. 28], – документ засвідчує важливість експортно-імпортованих взаємин.

З візитом до Берліну прибув представник т. Брон, де 11 березня 1921 р. відбулась нарада з питань роботи Берлінського представництва: «Берлінська нарада єдино вирішила проводити в життя принцип централізації роботи закордонних представництв. Центральним пунктом передбачається Берлін, де створений центр по продовольчих питаннях та зерновій торгівлі» [16, арк. 51 зв.]. За цих умов апарат проводив єдину торговельну політику. Така система давала можливість використовувати кон'юнктуру ринку.

Аналогічна нарада відбулась у Києві 27 березня. У звіті колегії зазначалося, що завдання всі виконано: «У зв'язку з політичними подіями Берлінське представництво організувало консорціум. Титанічна робота проведена представництвом по виконанню плану посівної кампанії» [8, арк. 28]. Водночас проводилися переговори про доцільність створення змішаних товариств, адже час і потреби народного господарства вимагали активізувати торгівлю в Європі.

Ризьким представництвом на чолі з торгпредом Бруком проводилася значна робота по реалізації рекомендованого центром товару: «На торгові бази через Ризьке представництво протягом березня-квітня 1921 р. направлено 8 маршрутів експортних товарів, 155 вагонів паркету, 39 вагонів лікарських трав, 5 вагонів хмелю, 3 вагони кінського волосу, 1 вагон старої гуми» [18, арк. 28]. За таких умов реалізація товару проводилась представництвами після затвердження центру. В Латвії склалась відповідна кон'юнктура товарів, сприятлива для торговельних операцій.

Активним учасником зовнішньої торгівлі стала Всеукраїнська кооперативна спілка (далі ВУКС). Звіти експортно-імпортного відділу ВУКС вказують, «що текстильна промисловість Чехословаччини переживає кризу збуту. Криза призвела до банкрутства значної кількості заводів і фабрик» [10, арк. 40]. Перешкодою до розширення двосторонньої торгівлі була відсутність валютних коштів в Україні.

З візитом до Праги прибув торговий представник т. Брон, де 9 березня 1921 р. відбулась нарада колегії НКЗТ. Вирішено «проводити роботу з ділових питань, укладати договори. Україна бере участь у транзитній торгівлі через Польщу, Чехословаччину» [11, арк. 10].

У Празі завершені переговори між Вукоопспілкою та об'єднанням машинобудівних заводів «Шкода» про передачу для експлуатації Одеського заводу сільськогосподарських машин: «Умови попередньої домовленості наступні: об'єднання організувало товариство для експлуатації заводу, членами товариства виступає кооперація та об'єднання заводів «Шкода». Пайовим капіталом виступає завод. «Шкода» ремонтує машини, забезпечує обладнанням, окремими сортами сталі. Мінімальна продуктивність заводу до 400 т. плугів за рік. Раніше об'єднання заводу вимагало гарантій, то зараз відмовилось від цього і зробило офіційну заяву Вукоопспілці. Останнім часом правління заводу «Шкода» займається розробкою технічного плану» [8, арк. 36]. Після розгляду договору технічним управлінням ВУКСпілки делегація

«Шкоди» була запрошена для оцінки потужностей заводу, з'ясування необхідних витрат на технічні питання. Аналогічні заходи приймаються в інших галузях промисловості: «Синдикат трикотажної промисловості зробив ВУКСпілці пропозицію розпочати експлуатацію трикотажних фабрик в Україні і запропонував машини та запчастини до них, сировину» [8, арк. 36]. По цьому питанню ВУКС поставила вимогу, щоб обробка бавовни проводилась в Україні за допомогою прядильних машин. Тобто, ВУКС шукала шляхи ділового співробітництва.

З аналогічною пропозицією «до ВУКС звернулися представники польської шкіряної промисловості, щоб розпочати експлуатацію шкіряних заводів та обробку шкіри на польських заводах. ВУКС відхилила пропозицію, як не вигідну для України. Однією із причин послужила відсутність дубильного екстракту. Для вирішення цього питання ВУКС вела переговори із заводом «Форесталь» [23, арк. 36].

ВУКСпілка одночасно з НКЗТ реалізовували насіння. Заготівля насіння проводилась успішно, адже закупівельні ціни були, нижчими, ніж на ринку. ЧСР постачала ячмінь вищої якості в Україну. Замовлення виконувались у короткий термін. НКЗТ мобілізував сили для виконання плану посівної кампанії. Тобто, керівний апарат ВУКС самостійно координував фінансову та експортну роботу.

В березні 1922 р. до Одеси прибули перші пароплави з американським зерном. У порт увійшли американські пароплави «Дипватер» та «Еффона» й відшвартувались навпроти пакгаузів. Розпочалась активна робота по розвантаженню зерна: «На момент прибуття кораблів на березі знаходились робітники з необхідним інвентарем. Тут же їх очікували вагони для завантаження зерна. Після митного огляду на пароплаві відкрили трюми і його пришвартували до берега. Фактично розвантаженням керував представник губтрансу т. Котен і завідувач матеріальною частиною НКЗТ т. Лукачер. Робота завершилась о 21-й годині вечора» [8, арк. 24]. Особлива увага приділялась офіцерам військового караулу, які наглядали за вантажем. Для посадових осіб введена система перепусток. За спеціальним дозволом НКЗТ проводився контроль списків та кількості товарів, місця відправки.

«Для зустрічі пароплава на пристань прибули представник губвиконкому т. Аверін, завідувач Одеською райконторою НКЗТ т. Шиндель, представник продкомгубу т. Петров та інші. Вони привітали капітанів з прибуттям. Капітан містер Гард пароплава «Дипватер» висловив побажання, щоб з моменту доставки американського

зерна настали добрі зміни і голодуючим надали допомогу» [8, арк. 24], – занотовано у документі. Американські пароплави представляли собою два великих вантажних океанських судна. Пароплав «Дипватер» мав велику тоннажність, максимальна осадка 32 фути. Пароплав мав 13 трюмів, 13 лебідок. Пароплав «Еффа», який приписаний до порту Сітль менших розмірів, він мав 5 трюмів, 5 лебідок. Пароплави належать приватним компаніям, ними розпоряджається американська установа «Шипинг Боард». Розвантаження пароплава «Еффа» відбувалось механічним способом, за допомогою транспортерів. Потім ще прибув новий пароплав з американським зерном «Вард». Очікуються пароплави «Вензелос», «Капрі» з продовольством.

Між представником Трієстінського Ллойд і завідувачем Одеською конторою НКЗТ у лютому 1922 р. розроблений проект договору про налагодження товаро-пасажирських рейсів: «Між Трієстом і Одесою, встановлюються рейси пароплавів, із заходом у порти: Венеція, Бріндізі, Корфу, Пірей, Константинополь, Бурга, Варна, Констанца, Сулін. Рейси відбуваються 2 рази на місяць. Ллойд бере на себе обов'язки перевезення вантажів, відвідувати всі порти Європи. Ллойд зобов'язаний відвідувати Миколаїв. За загальними правилами Трієстінського Ллойд здійснюється перевезення

пасажирів і вантажів від приватних організацій, осіб за тарифами. Масові вантажі Укрзовнішторга проводяться по особливому тарифу. Угода затверджена Укрзовнішторгом і директором Константинопольського центрального агентства з наданням гарантій» [8, арк. 28]. У документі з цього ж фонду подано умови договору. По директивах московського центру проводиться робота по транзиту та встановленню митних тарифів.

Отже, з 1921 р. розпочинається період нормалізації економічних зв'язків з країнами Європи. Московський центр надавав спеціальні кредити УСРР а також дозволив вийти на міжнародну арену і створити самостійний бюджет. Гроші, отримані від міжнародної торгівлі, осідали в центрі або йшли на створення спеціального фонду. Це був період впровадження непу. На міжнародну арену виходили українські підприємці, кооперативи та товариства, але монополія зовнішньої торгівлі не давала їм можливості розгорнути діяльність. Матеріали про голод 1921–1922 рр. говорять про те, що Україні допомагала міжнародна громадськість. Торговельні представництва уклали договори з Польщею, Чехословаччиною, Німеччиною і прагнули до співробітництва. Наркомат зовнішньої торгівлі пережив зміни в організаційній структурі. Участь у міжнародній торгівлі УСРР було обмежено в серпні 1923 р.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Віднянський С.В. Українське питання в зовнішньополітичних концепціях Чехословаччини (1918–1989 рр.) / С.В. Віднянський // Укр. іст. журн. – 1997. – № 1. – С. 43–61.
2. Євсеєнко І. Становлення українсько-чехословацьких відносин 1917–1922 рр. / І. Євсеєнко // Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки. – 1999. – Вип. 8. – С. 33–48.
3. Журба М.А. Селянська кооперація радянської України і Міжнародний кооперативний альянс (20-ті рр. ХХ ст.) / М.А. Журба // Укр. іст. журн. – 2001. – № 2. – С. 61–74.
4. Кривець Н. До питання про становлення українсько-німецьких торговельних зв'язків (20-ті роки ХХ ст.) / Н. Кривець // Україна в європейських міжнародних відносинах. Наук. зб. присвяч. ювілею І.М. Мельникової. – К., 1998. – С. 435–460.
5. Пиріг О.А. Місце грошової реформи 1922–1924 рр. у здійсненні нової економічної політики / О.А. Пиріг // Укр. іст. журн. – 2000. – № 3. – С. 92–102.
6. Сушко О.О. Організаційно-господарські форми денационалізації промисловості в Україні (20-ті рр. ХХ ст.) / О.О. Сушко // Укр. іст. журн. – 2003. – № 4. – С. 112–122.
7. Центральний державний архів вищих органів влади і управління України, м. Київ (далі – ЦДАВОУ), Ф. 2 Рада Народних Комісарів Української РСР. 1921–1923 рр., оп. 2, спр. 447. Листування з Уповноваженим Наркомату зовнішньої торгівлі РСФРР при Раднаркомі УРСР про встановлення торговельних зв'язків з іноземними державами. 16 січня – 17 липня 1922 р., 204 арк.
8. ЦДАВОУ, Ф. 341 Управление украинского таможенного округа г. Харьков. 13.09.1922 – 26.10.1923, оп. 1, спр. 548. Информационные бюллетени статистико-экономического отделения Управления НКВТ 27/ II – 24/ VI – 22 гг., 109 арк.
9. ЦДАВОУ, Ф. 30 Народний комісаріат фінансів УРСР (Наркомфін УРСР) м. Харків. 1918–1923 рр., оп. 1, спр. 747. Державний бюджет України на 1922/1923 рр. та матеріали до нього 1922 р., 125 арк.
10. ЦДАВОУ, Ф. 2 Рада Народних Комісарів УРСР. 1921–1923 рр., оп. 2, Спр. 36. Документи про організацію товарообміну між УРСР і РСФСР та іноземними державами (угоди, протоколи) листопад 1921р. – 13 листопада 1922 р., 108 арк.
11. ЦДАВОУ, Ф. 2 Рада Народних Комісарів УРСР. 1921–1923 рр., оп. 2, Спр. 85. Витяги з протоколів засідань Ради зовнішньої торгівлі та листування з Наркомзовнішторгом УРСР про закупку за кордоном сільськогосподарських машин і заготівлю експортного фонду зерна. 25 січня – 23 листопада 1921 р., 14 арк.

REFERENCES

1. Vidnjans'kyj S.V. Ukrai'ns'ke pytannja v zovnishn'opolitychnyh koncepcijah Chehoslovachchyny (1918–1989 rr.) / S.V. Vidnjans'kyj // Ukr. ist. zhurn. – 1997. – № 1. – S. 43–61.
2. Jevsejenko I. Stanovlennja ukrai'ns'ko-chehoslovac'kyh vidnosyn 1917–1922 rr. / I. Jevsejenko // Mizhnarodni zv'jazky Ukrai'ny: naukovi poshuky i znahidky. – 1999. – Vyp. 8. – S. 33–48.
3. Zhurba M.A. Seljans'ka kooperacija radjans'koi' Ukrai'ny i Mizhnarodnyj kooperatyvnyj al'jans (20-ti rr. HH st.) / M.A. Zhurba // Ukr. ist. zhurn. – 2001. – № 2. – S. 61–74.
4. Kryvec' N. Do pytannja pro stanovlennja ukrai'ns'ko-nimec'kyh torgovel'nyh zv'jazkiv (20-ti roky HH st.) / N. Kryvec' // Ukrai'na v jevropejs'kyh mizhnarodnyh vidnosynah. Nauk. zb. prysvjach. juvileju I.M. Mel'nykovi'. – K., 1998. – S. 435–460.
5. Pyrig O.A. Misce groshovoi' reformy 1922–1924 rr. u zdijsnenni novoi' ekonomichnoi' polityky / O.A. Pyrig // Ukr. ist. zhurn. – 2000. – № 3. – S. 92–102.
6. Sushko O.O. Organizacijno-gospodars'ki formy denacionalizacii' promyslovosti v Ukrai'ni (20-ti rr. HH st.) / O.O. Sushko // Ukr. ist. zhurn. – 2003. – № 4. – S. 112–122.
7. Central'nyj derzhavnyj arhiv vyshhyh organiv vlady i upravlinnja Ukrainy, m. Kyi'v (dali – CDAVOU), F. 2 Rada Narodnyh Komisariv Ukrai'ns'koi' RSR. 1921–1923 rr., op. 2, spr. 447. Lystuvannja z Upovnovazhenym Narkomatu zovnishn'oi' torgivli RSFR pro vstanovlennja torgovel'nyh zv'jazkiv z inozemnymy derzhavamy. 16 sichnja – 17 lypnja 1922 r., 204 ark.
8. CDAVOU, F. 341 Upravlenye ukrajnskogo tamozhennogo okruga g. Har'kov. 13.09.1922 – 26.10.1923, op. 1, spr. 548. Ynformacyonnye bjulleteny statystyko-ekonomycheskogo otdelenija Upravlenija NKVT 27/ II – 24/ VI – 22 gg., 109 ark.
9. CDAVOU, F. 30 Narodnyj komissariat finansiv URSR(Narkomfin URSR) m. Harkiv. 1918–1923 rr., op. 1, spr. 747. Derzhavnyj bjudzhet Ukrai'ny na 1922/1923 rr. ta materialy do n'ogo 1922 r., 125 ark.
10. CDAVOU, F. 2 Rada Narodnyh Komisariv URSR. 1921–1923 rr., op. 2, Spr. 36. Dokumenty pro organizaciju tovaroobminu mizh URSR i RSFSR ta inozemnymy derzhavamy (ugody, protokoly) lystopad 1921 r. – 13 lystopada 1922 r., 108 ark.
11. CDAVOU, F. 2 Rada Narodnyh Komisariv URSR. 1921–1923 rr., op. 2, Spr. 85. Vytjagy z protokoliv zasidan' Rady zovnishn'oi' torgivli ta lystuvannja z Narkomzovnishtorgom URSR pro zakupku za kordonom sil's'kogospodars'kyh mashyn i zagotivlju eksportnogo fondu zerna. 25 sichnja – 23 lystopada 1922 r., 14 ark.

© *Светлана Журавлёва*
(Ривне)

К ПРОБЛЕМЕ ТОРГОВЛИ НКВТ, ВУКС, ИНОСТРАННЫХ ПРЕДСТАВИТЕЛЬСТВ В 1921–1923 ГГ.

Статья посвящена проблемам участия Украины в торговле с Польшей, Чехословакией, Германией. Анализируются причины экономического и хозяйственного интереса к Украине. Цель статьи: исследование деятельности Наркомата внешней торговли, политики московского центра, связей украинских торговых представительств с зарубежными партнёрами. В статье использован проблемно-хронологический метод. Московский центр позволил УССР выйти на международную арену и заключать договоры с зарубежными государствами, вести с ними политический и экономический диалог. Украина в то время имела свои дипломатические представительства в ряде европейских государств, с ней считались их правительства. Московский центр позволил создать самостоятельный бюджет, предоставлял специальные кредиты УССР.

Ключевые слова: таможенные учреждения, выставка, предприятия, транзит, кооперация, сырьё.

© *Svitlana Zhuravlova*
(Rivne)

ON THE PROBLEM OF TRADE OF PEOPLE'S COMMISSARIAT FOR FOREIGN TRADE, ALL-UKRAINIAN ASSOCIATION OF CONSUMER COOPERATIVE ORGANIZATIONS, FOREIGN MISSIONS IN 1921–1923

The article is devoted to issues of Ukraine's participation in trade with Poland, Czechoslovakia, Germany. The reasons of economic and commercial interest to Ukraine are analyzing. Goal of this article is a research of activity of Commissariat of Foreign Trade, policy and Moscow center and relations Ukrainian trade missions with foreign partners. The publication used a problem-chronological method. Moscow Center allowed the USSR to enter the international arena and to conclude treaties with foreign countries, to conduct with them political and economic dialogue. Ukraine had its diplomatic missions in a number of European countries, it considered their governments.

Keywords: customs' facilities, exhibition, business, transit, cooperation, raw materials.

До редакції надійшла 27.09.2016.